

aan:  
Kwartiermakers Toekomst Accountancysector



Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors  
Mail: [KOAsecretariaat@minfin.nl](mailto:KOAsecretariaat@minfin.nl)

**Kenmerk**  
KOA 2021-60

**Datum**  
17 september 2021

Betreft: Reactie Consultatiedocument Audit Quality Indicators

Geachte kwartiermakers,

Het Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors (KOA) maakt graag gebruik van de mogelijkheid te reageren op het Consultatiedocument Audit Quality Indicators (AQI's).

Het KOA is een samenwerkingsverband van accountants- en auditdiensten binnen de (Rijks-) overheid. De doelstelling van het samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors is het bevorderen van de kwaliteit van de beroepsuitoefening binnen de organisaties van zijn leden en bij te dragen aan de handhaving in overeenstemming met de regelgeving terzake van de kwaliteit. Dit realiseert KOA door met zijn accreditatie de toetsing van het kwaliteitsstelsel van zijn leden ten behoeve van de beroepsorganisaties NBA, NOREA en IIA Nederland uit te voeren, maar ook door kennisuitwisseling en in dit geval door het bijdragen aan deze internetconsultatie.

Dit omdat de leden van het KOA onderschrijven dat kwaliteit belangrijk is en zij zich hierop actief laten toetsen. Niet alleen om na te gaan of aan de regels wordt voldaan, maar ook vanuit het perspectief: wat kan nog beter en wat kunnen wij van elkaar leren?

Allereerst waardering voor de werkzaamheden van de kwartiermakers om het accountantsvak te verbeteren en de kwaliteit te versterken wat zich nu uit in het publiceren van deze set concept AQI's. Wij onderschrijven het belang van het beter inzichtelijk maken van geleverde audit kwaliteit en roepen op de AQI's periodiek te toetsen zodat ze blijven aansluiten op de perceptie van kwaliteit. Vooral de AQI's op niveau 3 (context, cultuur, innovatiebereidheid, etc.) zijn -denken wij- belangrijk; deze zeggen wellicht meer dan de AQI's op niveau 1 en 2.

De voorliggende consultatie heeft specifiek betrekking op AQI's ten behoeve van accountantsorganisaties. Wij willen benadrukken dat ook voor accountantsafdelingen, wat ons ledenbestand vormt, controlekwaliteit een terugkerend en belangrijk onderwerp is. Hierbij willen wij aangeven dat enkele van onze leden al rapporteren over indicatoren die gerelateerd zijn aan controlekwaliteit. Waar zij dit nodig achten zullen zij zelf op uw consultatiedocument reageren. Mocht u in de toekomst AQI's overwegen specifiek voor accountantsafdelingen/overheidsaccountants dan willen wij graag met u onze inzichten hierover delen.

In deze reactie zullen wij vanuit onze context reageren op uw Consultatiedocument. Wij zullen, gezien de invalshoek van het KOA, ingaan op de twee AQI's op niveau 2 – Kwaliteitsbeheersingssysteem.

#### ***AQI 4: Kwaliteitsverhogende maatregelen: Hoe beter tot uitdrukking brengen of de maatregelen hebben gewerkt***

AQI 4 ziet op het percentage opdrachten waarvoor kwaliteitsverhogende maatregelen zijn ingezet. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de inzet van de OKB, consultaties en de inzet van specialisten.

De inzet van de OKB lijkt ons een goede graadmeter voor deze AQI.

Echter wij hebben onze twijfels bij de bruikbaarheid van de indicatoren rondom consultaties en inzet van specialisten:

- Voor wat betreft consultaties denken wij dat niet alleen formeel vastgelegde, maar juist ook informele consultaties of collegiale overleggen een kwaliteitsimpuls kunnen geven. Met het uitdrukken van het aantal consultaties in een AQI vrezen wij het ontstaan van aanvullende bureaucratie met als doel het vastleggen van informele/collegiale overleggen ten gunste van een positief beeld op deze AQI. In het consultatiedocument staat dat geen normering aan de AQI's wordt gegeven. Wij verwachten dat dit mogelijk in de praktijk wel het geval wordt, waarop eventuele 'sturing' wordt gegeven vanuit organisaties.
- Ten aanzien van de inzet van specialisten lijken niet alle specialisten altijd van toepassing in de overheidsaccountancy. Daarbij kent de overheidsaccountancy eigen specialismen, zoals voor inkoop/aanbesteding, subsidies, staatssteun en de Wet Normering Topinkomens (WNT), waarvoor mogelijk wel de inzet van specialisten vereist kan zijn.
- Daarnaast vrezen wij dat het uitdrukken van de maatregelen per controleopdracht een vertekend beeld kan geven. Immers is bij een zeer kleine inzet van een specialist per controleopdracht al sprake van '1' controleopdracht waar een specialist is ingezet. Indien veel specialisten voor een groot deel van een controleopdracht worden ingezet is er nog steeds sprake van '1' controleopdracht met de inzet van specialisten. Daarmee is de waarde '1' niet een eenduidige classificatie.

Als alternatief voor het meten van consultaties en specialisten denken wij dat het vertalen van de bevindingen vanuit de OKB bij kan dragen aan het verkrijgen van inzicht. Hierbij kan gedacht worden aan het aantal gevallen waarbij de OKB'er consultatie of de inzet van specialisten had verwacht, maar dit niet gebeurd is. Dit geeft ons inziens een beter beeld of het kwaliteitsbeheersingssysteem heeft gewerkt.

#### ***AQI 5: Kwaliteitsbeheersingssysteem: Aandacht gevraagd voor het stimuleren van het lerend vermogen van een organisatie***

De uitkomsten van externe kwaliteitstoetsingen geven een beeld van de mate waarin het stelsel van kwaliteitsbeheersing van een accountantseenheid voldoet aan de geldende regelgeving. Wij zijn van mening dat een AQI gericht op het kwaliteitsbeheersingssysteem en specifiek op de uitkomsten van de externe kwaliteitstoetsingen van waarde kan zijn om inzicht te krijgen in de prestaties van een accountantseenheid. Immers is een kwaliteitsbeheersingssysteem randvoorwaardelijk voor het borgen van de controlekwaliteit.

AQI 5 ziet op het "Totaal aantal bevindingen kwaliteitsbeheersingssysteem [i1], waarvan aantal tekortkomingen [i2]". Wij zijn van mening dat een dergelijke AQI geen recht doet aan de diversiteit en veelheid van oorzaken die aan een bevinding ten grondslag kunnen liggen. Bovendien maakt de betreffende AQI gebruik van een absoluut aantal bevindingen. Dit doet mogelijk geen recht aan de

relatieve omvang van accountantseenheden, het aantal onderzochte dossiers en de intensiteit van de monitoring.

In onze praktijk maken wij onderscheid tussen aanbevelingen en aanwijzingen. Aanbevelingen zijn een reactie op een bevinding, aanwijzingen op een tekortkoming. In het kader van kwaliteitsverbetering komen aanbevelingen regelmatig tot uitdrukking in een KOA-rapport. Echter betekent dit niet dat de controlekwaliteit in een dergelijk geval tekortschiet. Een dergelijke aanbeveling kan een KOA-lid wel helpen om zijn praktijk naar een nóg hoger niveau te tillen.

De score op de betreffende AQI is afhankelijk van de intensiteit van de monitoring. Hierbij kunnen bevindingen uit interne monitoringactiviteiten van een organisatie het lerend vermogen van deze organisatie tonen. Met het optellen van interne en externe bevindingen zouden bevindingen dan ook een negatieve lading kunnen krijgen, terwijl een lerende organisatie juist haar kwaliteitssysteem voortdurend verbetert en daar intern het gesprek over voert. Daarbij zou het weergeven van deze AQI in de vorm van een dergelijk absoluut getal kunnen leiden tot een perverse prikkel, waarbij de intensiteit van monitoring afneemt om met deze AQI een positief beeld (weinig bevindingen) te creëren. Ons advies ten aanzien van de weergave van deze AQI is dan ook om het aantal bevindingen te relateren aan de intensiteit van de uitgevoerde monitoringactiviteiten en uit te splitsen in interne en externe monitoringactiviteiten. Daarbij is het volgens ons van belang om, in het geval een organisatie niet extern getoetst is, dit aan te geven in plaats van '0' bevindingen uit externe monitoringactiviteiten te rapporteren.

Wat wij echter belangrijker achten is tot welke acties bepaalde bevindingen en tekortkomingen hebben geleid. Met andere woorden: wat is echt het lerend vermogen van de organisatie? Concreet kan dit vormgegeven worden in het percentage van opgevolgde bevindingen/tekortkomingen binnen een bepaalde periode, waarbij de verwachting zou moeten zijn dat alle tekortkomingen binnen afzienbare tijd worden opgevolgd.

Verder bevelen wij aan om vanwege de reeds genoemde diversiteit aan bevindingen het maximum van 100 woorden in de toelichting bij deze AQI los te laten.

Om recht te doen aan het reeds benoemde belang van het lerend vermogen van een organisatie, past ook een "oorzakenanalyse" bij tekortkomingen. Vanuit dat perspectief is het te overwegen de afgevallen AQI, 'VII oorzakenanalyse', te koppelen aan deze AQI.

### **Tot slot**

Wij hopen met deze reactie een bijdrage te kunnen leveren en gaan, indien gewenst, graag het gesprek met u aan voor een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Bestuur Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors